

Tutkimuskatsauksia

2007 6

MARTTI TUOMINEN

”Siis tosi turvallinen paikka”

Helsingin turvallisuuskysely
vuonna 2006

Kuva: Matias Kukkonen

Verkossa

ISSN 1796-7236

ISBN 978-952-223-001-0

Painettu

ISSN 1455-7266

LISÄTIETOJA

Martti Tuominen

p. (09) 310 36366

etunimi.sukunimi@hel.fi

Sisällys

Esipuhe	2
Alkusanat	3
Tutkimuksen keskeiset tulokset	4
Rikoksen uhriksi joutuminen.....	4
Turvallisuus kokemuksena.....	4
Tilastoitu rikollisuus ja rikosten uhriksi joutuminen	6
Tilastoidun rikollisuuden kehityspiirteet Helsingissä.....	6
Kyselytiedot täydentävät kuvaa rikostilanteesta	6
Väkivalta ja väkivallan uhka	7
Ikä vaikuttaa voimakkaasti väkivaltakokemuksiin	8
Oamalla asuinalueella kohdattu väkivalta	9
Koettu turvallisuus	10
Rikosten uhriksi joutumisen riskiarviointi.....	11
Asuinalueen koettu turvallisuus.....	13
Suuret alueelliset erot turvattomuuskokemuksissa.....	15
Turvallisesti kaupungilla	17
Joukkoliikenne alamäessä	18
Helsingiläiset ja poliisi	20
Näin tutkittiin	20

Esipuhe

Vaikka rikoksen uhriksi joutuminen ja turvallisuuden kokemus liittyvät toisiinsa, ne ovat eri asioita. Rikosten määrät selviävät rikostilastoista, mutta turvallisuuden kokemuksista voidaan saada tietoa vain kyselyillä ja haastatteluilla. Käsillä olevassa tutkimuskatsauksessa raportoidaan syksyllä 2006 tehdyn turvallisuuskyselyn tulokset ja niitä verrataan vuonna 2003 tehtyyn aiempaan kyselyyn. Muutokset turvallisuuden kokemuksissa ovat maltillisia. Kehitys on monin paikoin oikeansuuntaista. Omaisuusrikosten määrä on vähentynyt, mutta väkivaltarikosten määrä on pysynyt samalla tasolla kuin aiemmin. Tutkimuksesta piirtyy esiin kolme huolestuttavaa seikkaa: nuorten naisten kokema turvattomuus on korkealla tasolla, helsinkiläiset joutuvat useammin uhkailujen ja väkivallan kohteeksi kuin muiden suurten suomalaisten kaupunkien asukkaat ja turvattomuuden tunne on lisääntynyt erityisesti julkisen liikenteen käyttäjien parissa. Tämän tutkimuksen tuloksena nämä seikat tulevat päättäjien tietoon.

Helsingissä marraskuussa 2007

Markus Laine
vs. tutkimusprofessori

Alkusanat

Vuonna 2003 tehtiin ensimmäinen koko Helsinkiä koskeva turvallisuuskysely. Se tehtiin Helsingin poliisilaitoksen tilaamana ja sen toteutti Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusyksikkö. Kysely raportoitiin laajana tutkimuskokonaisuutena vuonna 2005 nimellä Helsinki! – tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvyistä. Väestökyselyn lisäksi samassa tutkimuksessa raportoitiin myös kahden muun tiedonkeruun analyysit. Ne koskivat rikosten uhriksi joutuneiden kaupunkilaisten kokemuksia poliisin palveluista ja tilastoidun rikollisuuden alueellisen esiintymisen vaihtelun selittämistä.

Helsingin turvallisuusstrategian laatimisen yhteydessä päätettiin, että tietokeskus tekee vastavan väestökyselyn Helsingissä vastedes joka kolmas vuosi. Tässä katsauksessa raportoidaan syksyllä 2006 tehdyn kyselyn tulokset ja näkökulmana on vertailu vuoden 2003 tilanteeseen. Nyt on ensimmäistä kertaa mahdollista luotettavasti tarkastella kaupunkilaisten turvallisuuskokemusten kehitystä ja rikosten kohteeksi joutumisessa tapahtuneita muutoksia.

Kysely on tehty yhteistyössä Helsingin poliisilaitoksen ja Helsingin hallintokeskuksen turvallisuusosaston kanssa. Hallintokeskus rahoitti aineiston keräämisen sekä tallennuksen, ja mahdollisti näin tutkimuksen toteuttamisen. Kyselylomake monistettiin poliisilaitoksen painossa ja poliisilaitos myös kustansi tarvittavat postikuoret. Kiitos poliisin kirjapainon henkilökunnalle hyvin sujuneesta yhteistyöstä. Erityinen kiitos kuuluu Helsingin poliisilaitoksen tietopalveluyksikön johtajalle komisario Mika Pasaselle, jonka kanssa yhteistyö on toiminut erinomaisesti.

Tutkimuksen keskeiset tulokset

Rikoksen uhriksi joutuminen

Helsingiläisten joutuivat omaisuusrikosten uhreiksi vuonna 2006 harvemmin kuin vuonna 2003. Jonkin omaisuusrikoksen uhriksi (12 kuukauden aikana ennen kyselyä) oli joutunut vuonna 2003 joka neljäs (24,7 %) vastaaja ja vuonna 2006 runsas viidennes (21,5 %) vastaajista. Eniten ovat vähentyneet varkaudet autosta ja muun henkilökohtaisen omaisuuden varkaudet. Tulos vastaa myös tilastoidun rikollisuuden kehitystä, jonka mukaan omaisuusrikokset ovat vähentyneet koko tämän vuosikymmenen ajan.

Väkivallan uhriksi joutumisessa ei ole kolmen vuoden aikana tapahtunut muutosta, vaan molempina tutkimusajankohtina 16 prosenttia vastaajista oli joutunut (12 kuukauden aikana ennen kyselyä) väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. Tilastoitu väkivaltarikollisuus on jopa hienokseltaan lisääntynyt Helsingissä tämän vuosikymmenen aikana, joten tältäkin osin kyselyn ja rikostilaston mukaiset kehityskuvat sopivat yhteen.

Turvallisuus kokemuksena

Rikoksen uhriksi joutumisen riski ja turvallisuus kokemuksena ovat eri asioita, vaikka ovatkin empiirisesti mitattuina usein lähellä toisiaan. Turvallisuuskokemuksista voidaan saada tietoa vain kyselyillä ja siksi ne muodostavat tämän katsauksen pääsisällön.

Kolmen vuoden aikana ei helsinkiläisten turvallisuuskokemuksissa ole tapahtunut suuria muutoksia ja useimmat vähäiset muutokset ovat sisällöltään myönteisiä. Eniten on parantunut vastaajien arvio katuturvallisuuden kehityksestä Helsingissä. Vuonna 2003 alle 14 prosenttia arveli katuturvallisuuden parantuneen (selvästi tai jonkin verran) edellisen kolmen vuoden aikana ja vuonna 2006 heidän osuutensa oli yli viidennes (22 %).

Kun siirrytään kysymyksiin, joissa on tarkemmin määriteltynä kysytty turvallisuuden kokemisesta erilaisissa tilanteissa ja eri vuorokauden aikoina, ovat muutokset selvästi pienempiä. Arkiturvallisuus kaupunkiympäristössä voidaan jakaa kolmeen osaan: asuinalueen koettu turvallisuus, kaupungin keskustassa liikkumisen turvallisuus sekä joukkoliikennevälineiden turvallisuus.

Omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisin jalkaisin liikkuminen on miesten kokemana muuttunut hieman turvallisemmaksi, mutta naisten turvallisuuskokemuksissa ei ole tapahtunut muutosta. Naisista vain joka kymmenes (11 %) koki liikkumisen iltaisin omalla asuinalueellaan täysin turvallisiksi molempina tutkimusajankohtina. Miesten vastaava osuus oli vuonna 2006 37 prosenttia ja se on noussut kolmen vuoden aikana neljällä prosenttiyksiköllä. Turvattomuuskokemukset kasautuvat siis voimakkaasti naisille.

Asuinalueiden välillä havaittiin vuoden 2003 tutkimuksessa suuria eroja koetussa turvallisuudessa. Jossain määrin erot ovat tasoittuneet, sillä kymmenessä vuonna 2003 turvallisuudeltaan heikommaksi koetussa peruspiirissä on kaikissa tapahtunut myönteistä kehitystä. Peruspiirien väliset erot ovat kuitenkin edelleen melko suuret.

Myös Helsingin keskustassa liikkumisen kokivat vastaajat vuonna 2006 jonkin verran turvallisemmaksi kuin kolme vuotta aiemmin. Naisten kokema turvallisuustaso on kaupungin keskustassakin selvästi alempi kuin miesten, mutta molempien kokemukset ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan.

Edellisistä poiketen turvallisuus julkisessa liikenteessä koetaan heikommaksi kuin vuonna 2003. Turvallisuuden heikentyminen koskee kaikkia liikennevälineitä. Turvallisimmaksi koetaan liikkuminen

bussilla ja vähiten turvallisesti koetaan metro. Kaakkoisen ja Itäisen suurpiirin alueella – jossa metron on pääasiallinen joukkoliikenneväline – asuvista naisvastaajista puolet kokee metrossa jonkinasteista turvattomuutta ilta-aikaan.

Julkisen liikenteen koetun turvallisuuden heikentyminen on hieman yllättävää muiden turvallisuuden osa-alueiden vakaaseen ja hieman kohentuvaankin kehitykseen verrattuna. Tulos herättää kysymyksen, onko metron (ja ehkä yleisemminkin julkisen liikenteen) iltakäyttö mahdollisesti marginalisoitumassa yleisen tulotason kohotessa (oman auton ja taksin käyttö) vähävaraisemman helsinkiläisen kulkutavaksi metron varrella.

Keskeisistä tuloksista nostan esille neljä ilmiötä, joihin turvallisuustyössä tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

- I Nuorten naisten (15–25 -vuotiaat) kokema turvattomuus sekä väkivalta ja väkivallan uhka ovat korkealla tasolla. Nuorten naisten turvattomuus- ja häirintäkokemuksia lisää erityisesti seksuaalinen ahdistelu, mikä heikentää heidän turvallisuuttaan muita väestöryhmiä enemmän. Väkivallan ja ahdistelun uhka nuorten naisten kokemana saattaa lisäksi olla haavoittavampaa kuin keski-ikäisten ihmisten pelottavat kokemukset.
- II Helsinkiläiset joutuvat selvästi useammin väkivallan tai uhkailujen kohteeksi kuin Suomen muiden suurten kaupunkien asukkaat. Tilastoitua väkivaltaa esiintyy Helsingissä tunnetusti muuta maata enemmän muun muassa siitä syystä, että Helsingin huvielämän ansiosta iltaväestöä on väkilukua runsaammin. Mutta myös helsinkiläiset (asukkaat) kohtaavat väkivaltaa enemmän. Uhriosuus on puolitoistakertainen muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna.
- III Asuinalueen koetussa turvallisuudessa on alueiden (peruspiirien) välillä suhteellisen suuria eroja, vaikka vuoteen 2003 verrattuna tilanne on hieman parantunut. Etenkin tulisi kiinnittää huomiota niihin peruspiireihin, joissa tilanne molempina mittauskertoina on ollut keskimääräistä heikompi.
- IV Turvattomuuden lisääntyminen julkisessa liikenteessä voi aiheuttaa tämän kulkutavan (etenkin metron) marginalisoitumista iltaliikenteessä. Jos käyttäjämäärät iltaisin vähenevät turvattomuuden takia, se voi edelleen lisätä turvattomuuden tunnetta jäljelle jäävillä käyttäjillä ja aiheuttaa ei-toivottavan kehityksen kierteen.

Tilastoitu rikollisuus ja rikosten uhriksi joutuminen

Tilastoidun rikollisuuden kehityspiirteet Helsingissä

Kaikista rikoksista tulee poliisin tietoon ja tilastoiduksi vain pieni osa. Rikostilastoiden avulla voidaan kuitenkin luoda yleiskuva Helsingin rikollisuuden rakenteesta ja vuosittaisten tietojen avulla voidaan seurata kehityksen pitkiä linjoja.

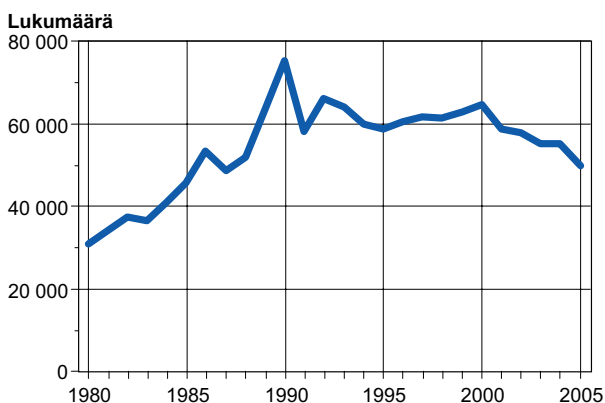
Omaisuusrikokset koostuvat pääosin varkausrikoksista, esimerkiksi varkaus ja näpistys. Muita suuria varkausrikosryhmiä ovat autoihin kohdistuvat rikokset sekä vahingonteot.

Omaisuusrikokset ovat Helsingissä vähentyneet 1990-luvun alun huipun jälkeen. Enimmillään Helsingissä tapahtui yli 70 000 omaisuusrikosta (v. 1990) ja vuonna 2006 alle 50 000. 1980-luku oli

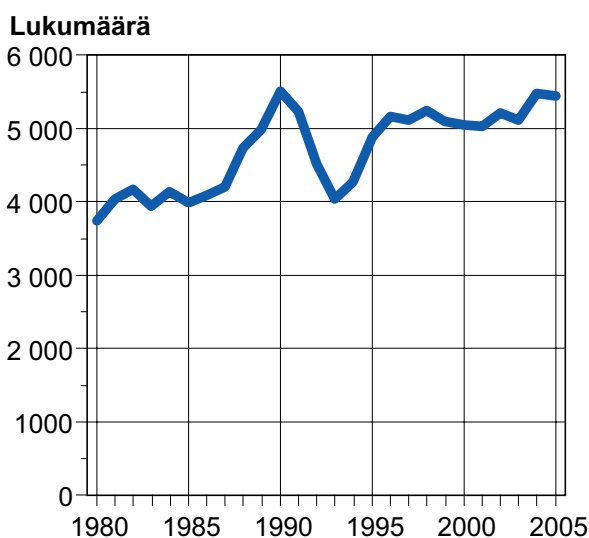
voimakasta kasvun aikaa, 1990-luvulla tilanne pysyi suunnilleen ennallaan ja 2000-luvulla omaisuusrikokset ovat selvästi vähentyneet.

Väkivallan määrässä Helsingissä ei ole tapahtunut vastaavaa myönteistä kehitystä. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset kuvaavat väkivaltarikosten määrää, joista suurin osa eli 93 prosenttia on pahoinpitelyjä. 1990-luvun laman aikana alkoholin kulutus laski ja aiheutti – vakiintuneen kriminologisen käsityksen mukaan – muutaman vuoden ajan myös väkivallan vähenemistä. Laman mentyä väkivaltarikosten määrä nousi kuitenkin nopeasti entiselle tasolleen. Aivan viime vuosina tilastoidun väkivallan määrä on Helsingissä uudelleen kääntynyt hienoiseen kasvuun.

Kuvio 1. Tilastoidut omaisuusrikokset Helsingissä vuosina 1980–2006

Kuvio 2. Tilastoidut henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset Helsingissä vuosina 1980–2006

Kyselytiedot täydentävät kuvaa rikostilanteesta

Tämän katsauksen varsinainen sisältö on kahden kyselytutkimuksen tulosten vertailu. Ensimmäinen Helsingin turvallisuuskyselely tehtiin vuonna 2003 ja toinen syksyllä 2006. Kysely on suunniteltu toistettavaksi joka kolmas vuosi ja seuraava tutkimus tehdään syksyllä 2009. Kyselyillä hankitaan tietoa helsinkiläisten joutumisesta eri rikosten uhreiksi ja myös siitä, miten turvalliseksi kaupunkilaiset tuntevat olonsa sekä omilla asuinalueillaan että kaupungil-

la liikkeessaan. Rikoksen uhriksi joutumisista koskevissa kysymyksissä muisteluperiodina on ollut 12 kuukautta.

Turvallisuuskyselyn tuottama kuva helsinkiläisten joutumisesta rikosten uhreiksi on paljolti samanlainen kuin tilastoidun rikollisuuden kehityskuva. Omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneiden osuus on laskenut, mutta väkivallan yleisyys on ennallaan.

Miehet joutuvat hieman useammin omaisuusrikosten kohteeksi kuin naiset. Vuonna 2003 jonkin omaisuusrikoksen uhriksi (12 kuukauden aikana) oli miehistä joutunut 27 prosenttia ja naisista 22. Vastaavat luvut vuonna 2006 olivat miehillä 24 prosenttia ja naisilla 20. Omaisuusrikoksen uhriksi joutuminen on siis vähentynyt sekä miehillä että naisilla.

Yksittäisistä omaisuusrikoksista selvimmän ovat kolmen vuoden aikana vähentyneet autoihin kohdistuneet rikokset (kuvio 4). Eniten ovat vähentyneet varkaudet autosta ja varsinaiset autovarkaudet. Myös tekoina yleisemmät auton vahingoittamiset ovat hieman vähentyneet. Sitä vastoin kaksipyöräisiin kohdistuneiden varkauksien kehityksessä ei ole tapahtunut kohentumista kolmen vuoden aikana ja polkupyörävarkaudet ovat edelleen suhteellisen yleisiä.

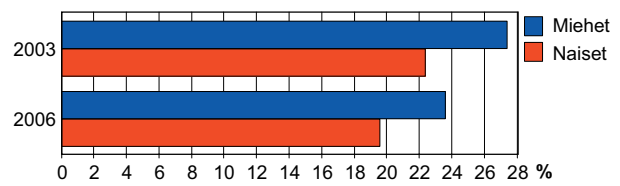
Muuhun henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneet varkaudet ja vahingoittamiset ovat myös vähentyneet. Asuntomurron tai sellaisen yrityksen kohteeksi on joutunut noin yksi prosentti vastaajista kumpanakin tutkimusajankohtana.

Väkivalta ja väkivallan uhka

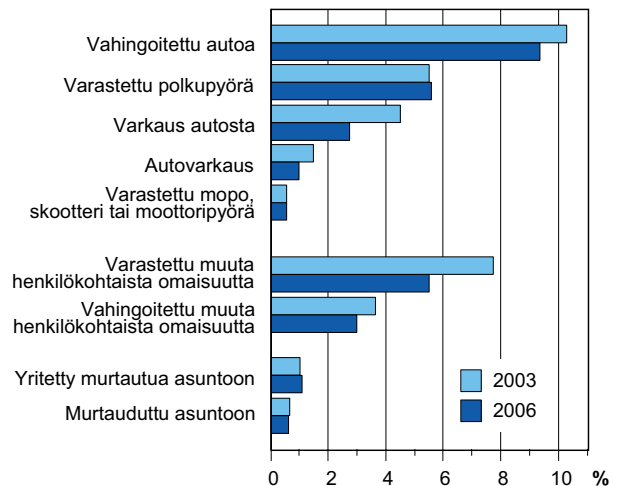
Jonkin väkivaltaisen teon tai väkivallalla uhkaamisen kohteeksi (12 kuukauden aikana) joutui 16 prosenttia helsinkiläisistä sekä vuonna 2003 että 2006. Helsinkiläismiehet joutuvat väkivallan kohteeksi hieman naisia useammin, eikä tilanne ole kolmen vuoden aikana tältäkin osin muuttunut. Kumpanakin ajankohtana runsas 17 prosenttia miehistä joutui väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. Naisista vastaavaan tilanteeseen joutui vuonna 2003 hieman alle 15 prosenttia ja vuonna hieman yli 15 prosenttia (kuvio 5).

Kyselyn mukaan koetun väkivallan määrä näyttäisi pysyneen ennallaan, vaikka tilastoitu väkivaltarikollisuus on lievässä nousussa. Tämä voi johtua niin sanotun ilmoituskynnyksen alentumisesta. Alttius tehdä rikosilmoitus väkivallasta on kansallisten uhritutkimusten mukaan noussut vuodesta 1980 vuoteen 2006 lähes nelinkertaiseksi. Tästä huolimatta vuonna 2006 vain alle neljännes (23 %) vähintään lyönnin sisältäneistä väkivallanteoista ilmoitettiin poliisille (Sirén & al. 2007).

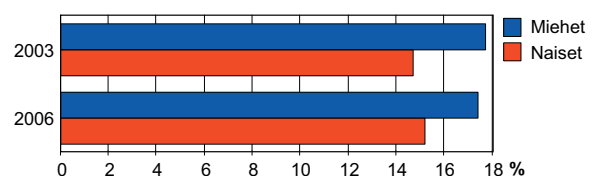
Kuvio 3. Omaisuusrikosten kohteeksi 12 kuukauden aikana joutuneet sukupuolen mukaan vuosina 2003 ja 2006 (%)

Kuvio 4. Eräiden omaisuusrikosten uhriksi joutumisen yleisyys vuosina 2003 ja 2006 (%)

Kuvio 5. Väkivallan tai väkivaltaisen uhkailun kohteeksi 12 kuukauden aikana joutuneet sukupuolen mukaan vuosina 2003 ja 2006 (%)

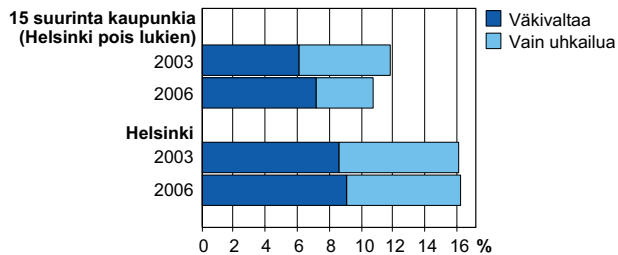

Helsingiläiset joutuvat väkivallan uhreiksi useammin kuin muut suurten kaupunkien asukkaat. Viiteentoista suurimpaan kaupunkiin (Helsinki pois lukien) verrattuna ero oli selvä sekä vuonna 2003 että vuonna 2006/1/.

Tilastoidun väkivaltarikollisuuden määrät ovat tunnetusti Helsingissä korkeammalla tasolla kuin muualla maassa ja yksi syy tähän on Helsingin runsas ravintolatarjonta ja vilkas yöelämä. Myös muiden kuin helsinkiläisten Helsingissä kokema (tai tekemä) väkivalta nostaa näitä lukuja, kun rikokset tilastoidaan tapahtumapaikan mukaan. Eräänlaisen 'Helsinki-lisän' suuruudeksi voidaan arvioida noin 20 prosenttia. Rikositilastustiedoista voidaan laskea, että sellaisista Helsingissä tapahtuneista pahoinpitelyistä, joista on tiedossa rikoksesta epäillyn henkilöllisyys, noin 80 prosenttia epäillyistä on helsinkiläisiä. Vastaavanlaisia alueellisia siirtymiä on tietenkin muillakin paikkakunnilla, jotka ovat laajempien seutujen keskuskuntia.

Koko väkivallan tasoero ei kuitenkaan johdu katu- ja ravintolaväkivallasta. Heiskasen (2005) mukaan myös työpaikoilla koettu väkivalta ja uhkailu sekä perheväkivalta olivat Helsingissä vuonna 2003 kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan yleisempiä kuin muualla Suomessa.

Kuvio 6. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa 12 kuukauden aikana kokeneiden osuudet viidessätoista suurimmassa kaupungissa (Helsinki pois lukien) ja Helsingissä vuosina 2003 ja 2006 (%)

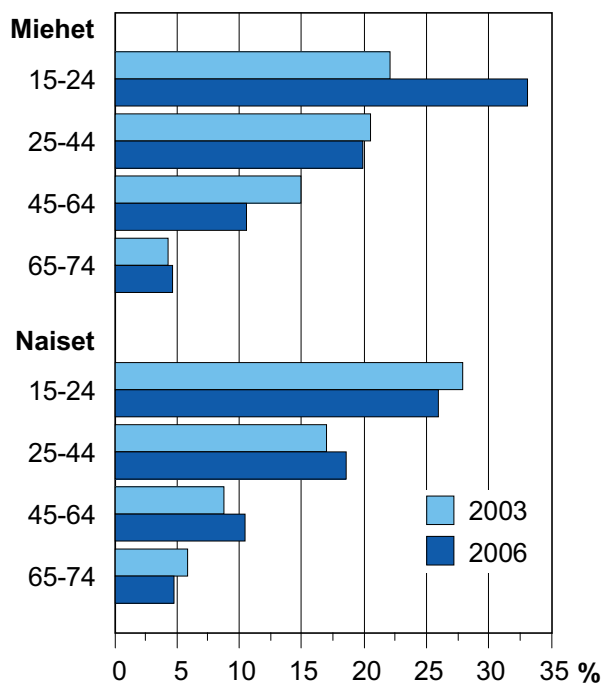
Ikä vaikuttaa voimakkaasti väkivaltakokemuksiin

Ikä ja sukupuoli vaikuttavat voimakkaasti väkivallan uhriksi joutumiseen. Iän myötä väkivalta vähenee ja varsinkin eläkeiän saavuttamisen jälkeen väkivaltakokemukset ovat suhteellisen harvinaisia. Eniten väkivaltaa tai sen uhkaa vuonna 2003 kokivat nuorimmat (alle 25-vuotiaat) naiset. Kolmen vuoden aikana tilanne on muuttunut siten, että nuorimpien miesten väkivaltakokemukset ovat selvästi lisääntyneet ja alle 25-vuotiaat miehet ovat tällä hetkellä eniten väkivaltaa kokeva ryhmä.

Miesten nuorimmassa ikäryhmässä tapahtunut muutos on niin suuri (tilastollisesti lähes merkitsevä), että se varsin todennäköisesti kertoo todellisesta muutoksesta. Eniten ovat lisääntyneet väkivallan uhkatilanteet, mutta myös fyysisen väkivallan kohteeksi joutuminen on yleistynyt nuorten miesten joukossa selvästi. Mitään syytä kehitykselle on vaikea nimetä, mutta lisääntynyt alkoholinkäyttö voisi olla taustalla vaikuttamassa.

Kuviosta on huomattava, että vaikka nuorten miesten väkivaltakokemukset ovat selvästi lisääntyneet, on tämä ikäryhmä vanhempia ikäryhmiä (joissa on tapahtunut vähäistä alenemista) pienempi ja siksi miesten kokema väkivalta ei ole kaikkiaan lisääntynyt.

Kuvio 7. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa 12 kuukauden aikana kokeneet vuosina 2003 ja 2006 sukupuolen ja iän mukaan (%)

1) Kiitokset Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen erikoistutkija Reino Sirénille, joka toimitti kuvion 6 suurten kaupunkien tiedot kansallisten uhritutkimusten aineistoista.

Naisten väkivaltakokemuksissa merkittävä osuus on seksuaalisella väkivallalla tai ahdistelulla eikä sen yleisyydessä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Omalla asuinalueella kohdattu väkivalta

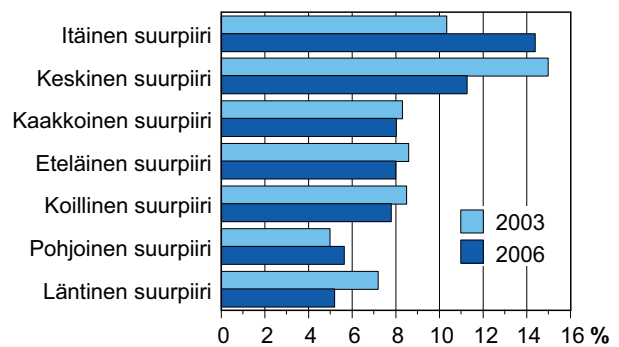
Tärkeä näkökulma asukkaiden turvallisuuden on rikollisuustilanne omalla asuinalueella. Siksi rikosten uhriksi joutumisesta kysyttiin erikseen, oliko teko tapahtunut omalla asuinalueella. Tässä yhteydessä muisteluperiodi oli kolme vuotta.

Erot suurpiirien välillä olivat enimmäkseen vuonna 2003 noin kolminkertaiset ja miltei yhtä suuret myös vuonna 2006. Eniten asukkaat ovat kohdanneet väkivaltaa Keskisessä ja Itäisessä suurpiirissä ja niissä on tapahtunut myös suurimmat muutokset. Itäisessä suurpiirissä tilanne on huonontunut ja suunnilleen yhtä paljon tilanne on parantunut Keskisessä suurpiirissä. Muilla alueilla muutokset olivat vähäisiä. Mielenkiintoista on, että Eteläisen suurpiirin alueella asuvien oman alueen väkivaltakokemusten määrä on vain kaupungin keskimääräisellä tasolla, vaikka rautatieasema ympäristöineen on vuodesta toiseen katuväkivallan ehdoton keskitymä Helsingissä. Alueen korkea väkivaltataso on ravintoloiden ja joukkoliikenteen terminaali-alueiden tuottamaa ja niille rajoittuvaa, eikä näytä paljoakaan vaikuttavan alueen asukkaiden turvallisuutta heikentävästi.

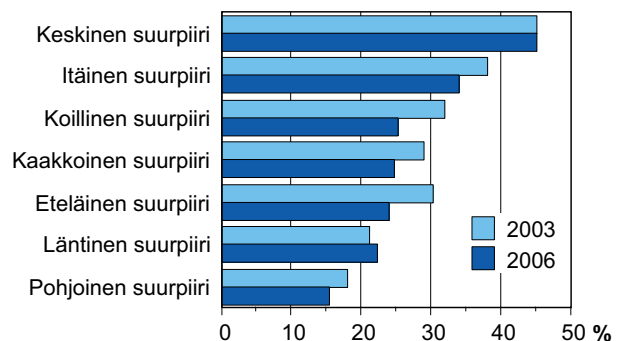
Yksi tapa tutkia väkivallan esiintymistä, on kysyä vastaajilta, miten usein he ovat nähneet pahoinpitelyn tai tappelun omalla asuinalueellaan. Vuonna 2003 runsas 31 prosenttia kaikista vastaajista oli nähnyt väkivaltaa vuoden aikana omalla asuinalueellaan kerran tai useammin. Vastaava luku vuonna 2006 oli 27 prosenttia, joten kehityksen suunta on myönteinen.

Muutos väkivallan havaitsemisessa on tapahtunut suhteellisen tasaisesti alueellisesti. Sitä vastoin erot alueiden välillä ovat edelleen suuret. Keskisessä suurpiirissä yli 40 prosenttia vastaajista oli vuoden aikana nähnyt väkivaltaa ympäristössään, pohjoisessa suurpiirissä vain 16 prosenttia. Suurpiireittäin tilanne on samantapainen kuin koetussa väkivallassa, mikä vahvistaa alueellisesta rakenteesta syntyvää kuvaa.

Kuvio 8. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa kolmen vuoden aikana omalla asuinalueellaan kokeneet suurpiireittäin vuosina 2003 ja 2006 (%)

Kuvio 9. Väkivaltaa omalla asuinalueellaan 12 kuukauden aikana nähneet suurpiireittäin vuosina 2003 ja 2006 (%)

Koettu turvallisuus

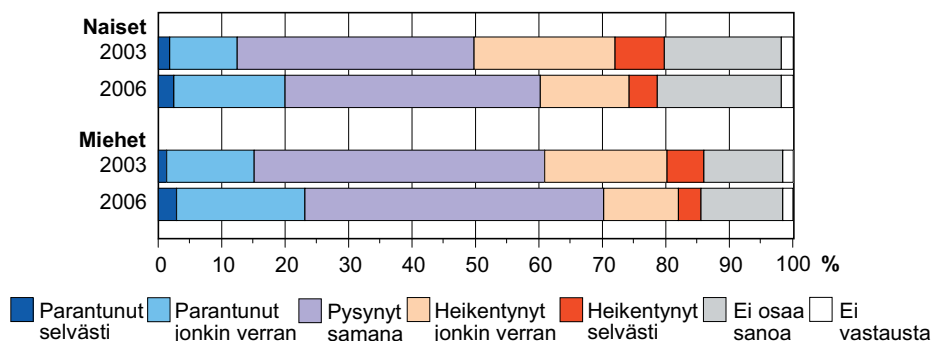
Todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi ja koettu turvallisuus ovat empiirisinä asioina eri ulottuvuuksia, vaikka ne osittain menevät myös päällekkäin. Todennäköisyyttä joutua rikoksen uhriksi voidaan arvioida ryhmätasolla iän, sukupuolen ja elämäntapojen mukaan. Esimerkiksi runsaan alkoholin käytön tiedetään lisäävän väkivallan riskiä. Myös tässä kyselyssä ne vastaajat, jotka ilmoittivat käyttävänsä alkoholia vähintään kerran viikossa (humalakäyttö), ilmoittivat myös selvästi muita useammin joutuneensa väkivallan kohteeksi vuoden aikana. He kuitenkin kokivat liikkumisen Helsingin keskustassa turvallisemmaksi kuin vähemmän alkoholia käyttävät ja harvemmin väkivallan kohteeksi joutuneet.

Tämä on yksi syy, miksi turvallisuuden kokemusta on tutkittava itsenäisenä ilmiönä. Sitä ei voi eikä pidä 'selittää pois' esimerkiksi turvattomuutta kokevan väestöryhmän mahdollisesti alhaisella todennäköisyydellä joutua väkivallan kohteeksi. Lisäksi turvattomuuden kokemuksella on seurauksia, jotka rajoittavat ihmisen elämäntapojen ja toimintaa ja se on siksi myös funktionaalisesti haitallista. Turvallisuus on myös osa asuinympäristön viihtyisyyttä ja koko kaupungin vetovoimaa ja mainetta. Turvallisuuden merkityksestä ja myös sen mittaamisen ongelmista on keskusteltu laajemmin vuoden 2003 tutkimuksessa (Heiskanen – Roivainen 2005, 38-69).

Turvallisuuden kokemista on kyselytutkimuksilla tutkittu Suomessakin jo muutaman vuosikymmenen ajan ja kertynyttä oppia on hyödynnetty myös tämän tutkimuskokonaisuuden suunnittelussa. Kysymysten muotoilut vaihtelevat sangen yleisistä, ilmapiirityyppisistä kysymyksistä kohden konkreettisia arkisia tilanteita. Kysymykset on pyritty muotoilemaan mahdollisimman täsmällisiksi kiinnittämällä ne esimerkiksi viikonpäivään (perjantai ja lauantai), vuorokauden aikaan (myöhään illalla), paikkaan (asuinalue, keskusta) tai johonkin toimintaan (pankkiautomaatin tai julkisen liikenteen käyttäminen). Tavoitteen tieteenkin on, että kaikki vastaajat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavoin myös eri vuosina tutkimusta toistettaessa. Vuoden 2006 kyselyssä käytettiin täsmälleen samoja kysymyksiä kuin vuonna 2003.

Kaikkein yleisluonteisin kysymys koski arviota katuturvallisuuden kehityksestä Helsingissä viimeisen kolmen vuoden aikana. Vuoden 2003 kyselyssä 14 prosenttia vastaajista arvioi sen parantuneen selvästi tai jonkin verran. Vuoden 2006 vastaava osuus oli 22 prosenttia. Miehet arvioivat molempina ajankohtina katuturvallisuuden kehityksen myönteisemmäksi kuin naiset, mutta molemmilla ryhmillä muutos edelliseen kyselyyn verrattuna on suunnilleen yhtä suuri. Katuturvallisuuden kehityksen arviointi on ymmärrettävästi vastaajille vaikeaa, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että naisista viidennes ei halunnut arvioida kehityksen suuntaa. Kysymys mittaaakin yleistä ilmapiiriä ja huolestuneisuuden astetta, ja on sellaisena mielenkiintoinen kaupunkilaisten tuntojen mittari.

Kuvio 10. Arviot Helsingin katuturvallisuuden kehityksestä vuosina 2003 ja 2006 (%)

Rikosten uhriksi joutumisen riskiarviointi

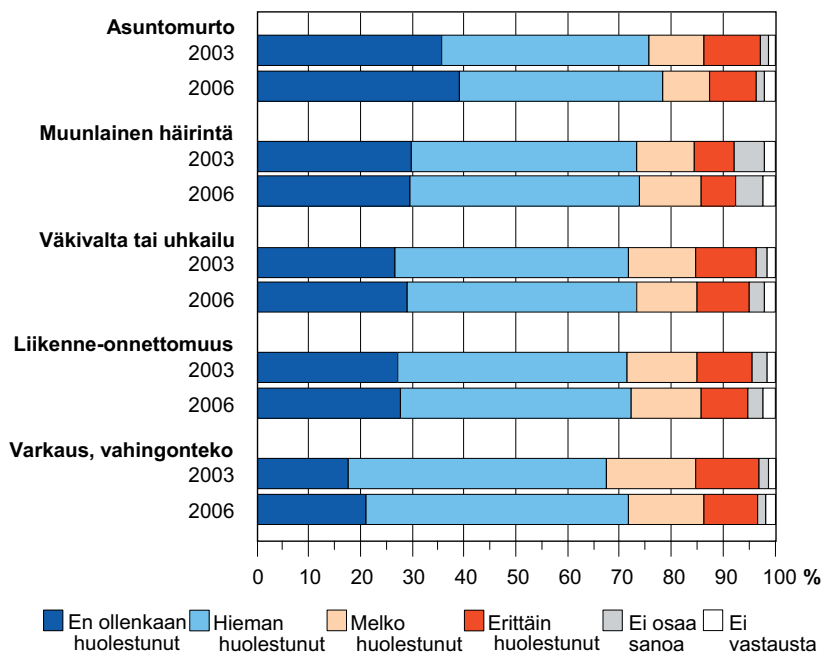
Selvästi edellä olevaa konkreettisempia kysymyksiä ovat vastaajien arviot huolestuneisuudesta erilaisten rikosten uhriksi joutumisesta. Huoli liittyy näissä kysymyksissä selkeästi nimettyihin rikoksiin, mutta luonteeltaan ne ovat kuitenkin turvallisuuden tunnetta mittaavia enemmän kuin riskiarvioita. Tässä yhteydessä on keskeistä se, miten huolestuneisuus eri rikostyyppien kesken vaihtelee ja toisaalta millaisia ovat muutokset edelliseen kyselyyn verrattuna.

Eri rikosten kohteeksi joutumisesta huolestuneiden osuudet poikkeavat toisistaan yllättävän vähän. Varkaudet herättävät eniten huolestuneisuutta ja asuntomurto vähiten. Näiden suhteen kehitys on ollut kolmen vuoden aikana myönteistä. Sitä vastoin väkivallasta oltiin vuonna 2006 yhtä huolestuneita kuin vuonna 2003. Molemmat tulokset sopivat hyvin tilastoidun rikollisuuden mukaiseen kehityskuvaan. Liikenneonnettomuuteen joutumista koskeva riskiarviokysymys on mukana siksi, että se kuuluu poliisin liikennevalvontatehtäviin. Se on kuitenkin tapaturmana kiinnostava vertailukohteeksi rikosriskiarvioille.

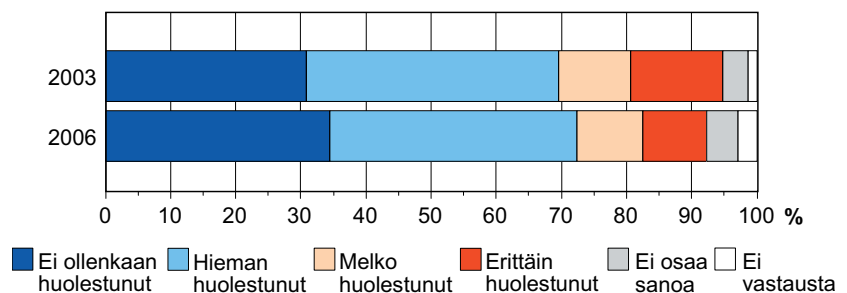
Myöskään siinä ei ole tapahtunut muutosta kolmessa vuodessa, huolimatta siitä, että piittaamattomasta liikennekäyttäytymisestä on käyty vilkasta julkista keskustelua.

Joitakin rikostyyppiä on tarkasteltava erikseen miesten ja naisten ryhmissä. Esimerkiksi seksuaalirikokset (esim. raiskaus) ja muu seksuaalinen väkivalta tai häirintä ovat lähes yksinomaan naisiin kohdistuvia uhkia ja heitä huolestuttavia tekoja. Miehistä neljä viidestä ei ole lainkaan huolestunut näiden kohteeksi joutumisesta. Oheisesta kuvioista ilmenee, että enemmistö naisvastaajista on ainakin hieman huolestunut seksuaalirikoksen kohteeksi joutumisesta. Kuitenkin vuoteen 2003 verrattuna tilanne on hieman parantunut. Seksuaalirikoksen uhriksi joutumisesta erittäin ja melko huolestuneiden naisten osuus on laskenut viisi prosenttiyksikköä. Tosin 'ei osaa sanoa' ja vastaamatta jättäneiden osuudet ovat myös hieman kasvaneet.

Kuvio 11. Huolestuneisuus eräiden rikosten ja liikenneonnettomuuden kohteeksi joutumisesta vuosina 2003 ja 2006 (%)

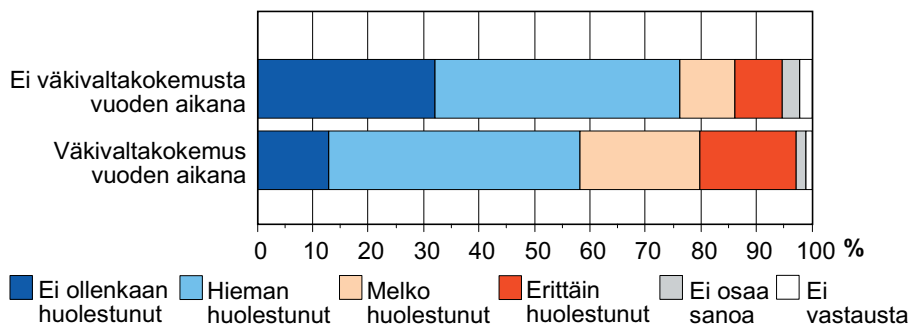

Kuvio 12. Naisten huolestuneisuus seksuaalirikoksen kohteeksi joutumisesta vuosina 2003 ja 2006 (%)

Rikoksen uhriksi joutumisen tiedetään lisäävän huolestuneisuutta (esim. Niemi 2000, 141). Väkivallan ja omaisuusrikoksen uhriksi joutuminen lisää huolestuneisuutta suunnilleen samassa suhteessa. Oheisessa kuviossa on vertailtu huolestuneisuutta väkivallan kohteeksi joutumisesta sen mukaan, onko vastaaja vuoden aikana joutunut väkivallan kohteeksi. Erittäin ja melko huolestuneiden osuudet ovat noin kaksinkertaiset väkivaltaa kokeneiden joukossa verrattuna niihin, joilla ei ollut väkivaltakokemusta vuoden aikana. Myös 'ei osaa sanoa' ja vastaamatta jättäneiden osuudet ovat pienemmät väkivaltaa kokeneiden joukossa, mikä osaltaan kertoo huolen konkreettisuudesta. Väkivaltakokemuksen vaikutus on myös pitkäkestoinen, sillä myös niillä, jotka olivat kokeneet väkivaltaa kolmen vuoden aikana (mutta ei viimeisen vuoden aikana) huolestuneisuus oli lähes yhtä korkealla tasolla.

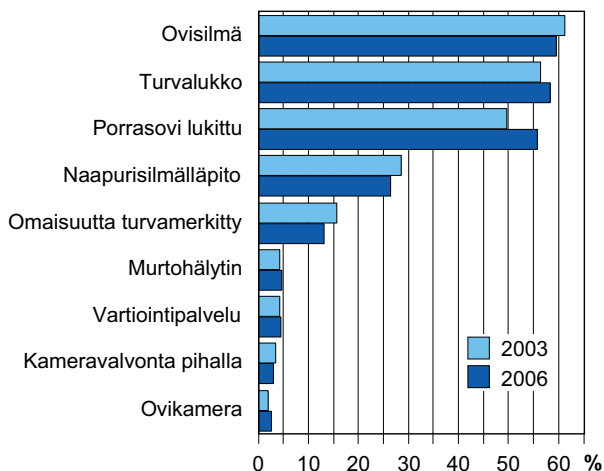
Kuvio 13. Huolestuneisuus väkivallan kohteeksi joutumisesta väkivaltakokemuksen mukaan (%)

E erityisen voimakkaasti huolestuneisuutta lisäävät seksuaalisen koskemattomuuden loukkaukset. Niistä naisista, jotka vuoden aikana olivat joutuneet seksuaalirikoksen tai muun seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi, 57 prosenttia oli erittäin tai melko huolestunut seksuaalisen väkivallan tai häirinnän kohteeksi joutumisesta. Osuus on yli kolminkertainen verrattuna niihin naisiin, joilla eivät olleet joutuneet seksuaalisesti ahdistelluiksi.

Kriminologisissa uhritutkimuksissa on yleensä myös kysytty varautumisesta erilaisten rikosten kohteeksi joutumisen varalta. Viidennes vastaajista sanoi olevansa jollakin tavoin varautunut väkivallan varalta. Sekä miehillä että naisilla yleisin varautumistapa on uhkaavien tilanteiden ja paikkojen välttäminen, 'kaupunkilaisjärjen' käyttö sekä yleensä ennakointi. Nämä keinot ovat naisilla yleisempiä kuin miehillä. Toisen ryhmän muodostavat erilaiset itsepuolustuskeinot. Miehillä korostuu fyysisen kunnon ylläpito, voima ja nopeus. Muutamia miehiä mainitsivat kaasua- tai pippurisumutteen mukana pitämisen. Naisten yleisin turvaväline puolestaan on puhelin, jota osa sanoi pitävänsä kädessä valmiina. Muutamia naisvastaajia mainitsivat myös äänihälyttimen pitämisen mukana ulkona liikkessaan.

Kuvio 14. Eräiden turvajärjestelyjen yleisyys vuosina 2003 ja 2006 (%)

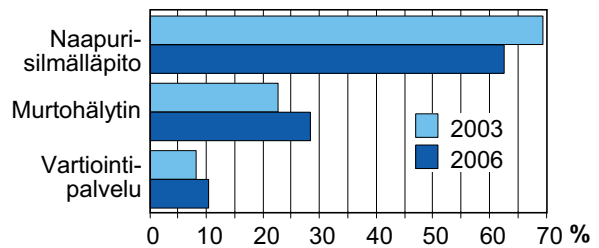

Omaisuuksien turvamerkit on hyvin arkipäiväistä riskien hallintaa lukuun ottamatta, vakuutus jne. Omaisuuden, lähinnä kodin turvaamisesta kysyttiin seuraavien turvajärjestelyjen käytöstä.

Kysytyjen turvajärjestelyjen yleisyydessä on kolmen vuoden aikana tapahtunut vain pieniä muutoksia. Turvalukkojen käyttö ja porrasovien lukitseminen ovat kuitenkin yleistyneet. Kasvavan turvabisen (vartiointipalvelut, murtohälyttimet, kamerat) vaikutus ei tule esille tässä yhteydessä, koska enemmistö vastaajista asuu kerrostaloissa.

Turvabisneksen vaikutus näkyikin paremmin omakotitaloissa asuvien vastauksista. Naapureiden kesken sovittu talon silmälläpito on omakotiasukkailla hyvin tavallista – yli kuusikymmentä prosenttia ilmoitti tällaisesta käytännöstä, joka tosin näyttäisi olevan hieman vähenemässä. Murtohälytin on useammassa kuin joka viidennessä omakotitalossa ja ne ovat yleistymässä. Yksityisten vartiointiliikkeiden palveluita käyttää noin kymmenen prosenttia omakotiasukkaista ja tämäkin turvatoimi näyttää yleistyvän. Yhteisöllisestä turvallisuudesta näyttäisi virta hiljakseltaan vevän kohti teknistä ja ostettua valvontaa.

Kuvio 15. Eräiden turvajärjestelyjen yleisyys omakotitaloissa vuosina 2003 ja 2006 (%)

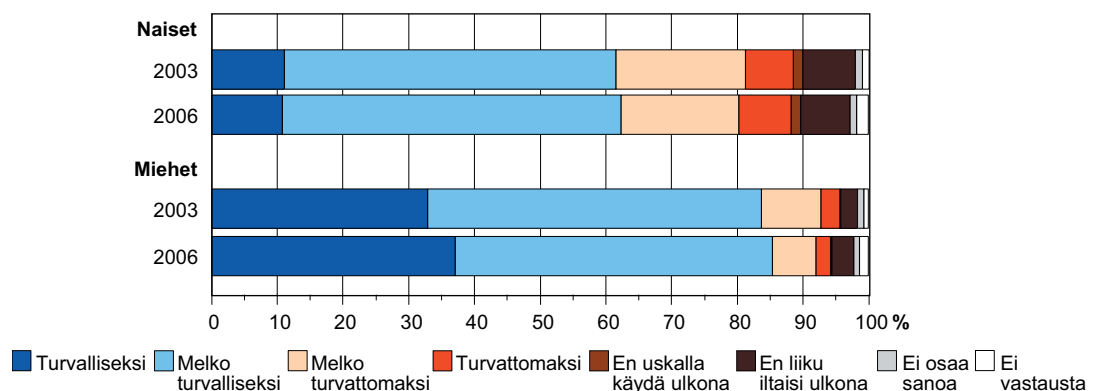
Asuinalueen koettu turvallisuus

Oman asuinalueen turvallisuus on ehkä tärkein koetun turvallisuuden osa-alue. Asuinalue muodostaa kodin välittömän ympäristön, jossa liikutaan päivittäin. Työ- ja koulu- ja asiointimatkat alkavat kotoa käsin ja myös lapset liikkuvat omatoimisesti kodin välittömässä läheisyydessä enemmän kuin muualla. Eläkeikäiset liikkuvat alueella erityisesti päiväaikaan ja nuoriso viettää myös vapaa-aikaansa paljolti omalla asuinalueella. Siksi oman asuinalueen turvallisuus on keskeistä arkisen elämän viihtyisyyden kannalta.

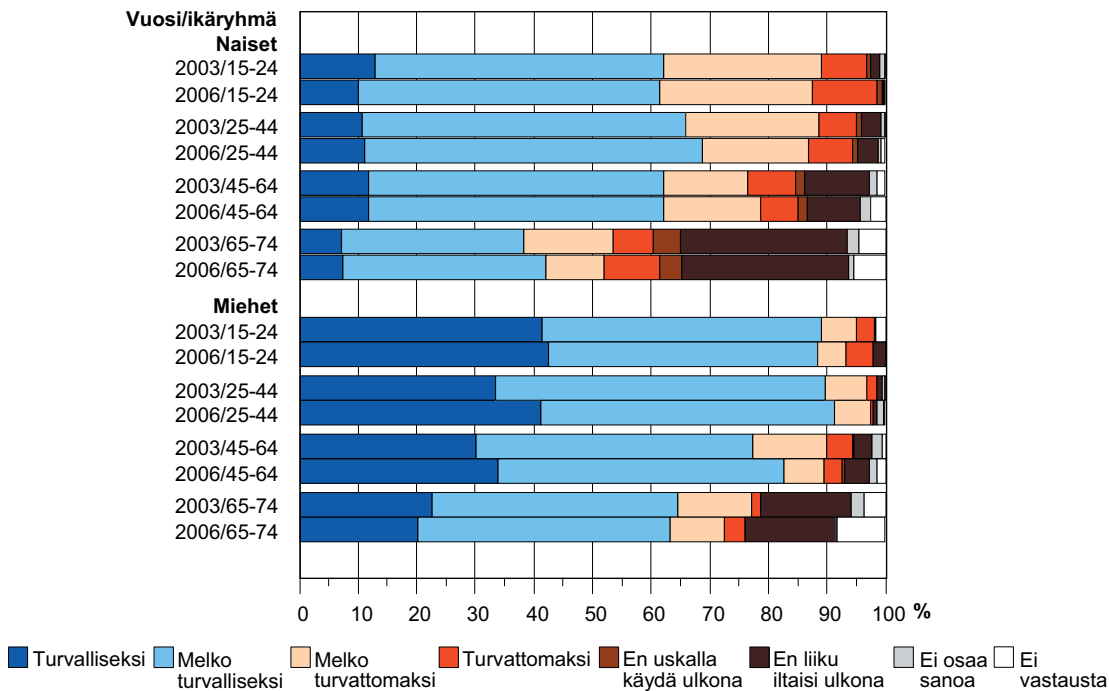
Kaupungin sosiaalisen tasapainon kannalta asuinalueiden koettu turvallisuus voi ulottaa vaikutuksensa myös alueella asuvien kokemuksia laajemmalle. Koettu turvallisuus – tai mielikuvat eri alueiden turvattomuudesta – voivat vaikuttaa esimerkiksi alueiden haluttavuuteen asuinpaikkana. Mielikuvat voivat olla selkeitä ja vahvoja, mutta myös harhaisia. Siitä huolimatta ne voivat vaikuttaa ulkoiseen todellisuuteen, kuten asuntojen hintoihin.

Oman asuinalueen koettua turvallisuutta kysyttiin kahdella muutoin samansisältöisellä kysymyksellä, joista ensimmäinen koski liikkumista yksin omalla asuinalueella päivällä ja toinen myöhään viikonloppuiltoina. Päivällä liikkumista koskevan kysymyksen tulos oli hyvin odotettu: 75 prosenttia naisista ja 83 prosenttia miehistä koki liikkumisen turvalliseksi. Ja käytännöllisesti katsoen kaikki muut valitsivat vaihtoehdon melko turvallinen. Tämä odotusten mukainen tulos toimiikin kyselyssä ikään kuin mittatikkuna sille, miten asiat voisivat olla. Nimittäin myöhään viikonloppuiltoina vain joka kymmenes nainen (11 %) koki olonsa turvalliseksi omalla asuinalueellaan ja miehistäkin vain alle 40 prosenttia. Miesten kohdalla näyttäisi olevan merkkejä tilanteen parantumisesta, mutta naisten kokemukset ovat kolmen vuoden aikana pysyneet ennallaan. Toki enemmistö vastaajista koki

Kuvio 16. Koettu turvallisuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltoina sukupuolen mukaan vuosina 2003 ja 2006 (%)

Kuvio 17. Koettu turvallisuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisina sukupuolen ja ikäryhmän mukaan vuosina 2003 ja 2006 (%)

olonsa vähintään melko turvalliseksi, mutta tavoitteena tulee olla, että suuri enemmistö kokee oman asuinalueensa turvalliseksi.

Turvattomuuskokemusten luonnetta voidaan edelleen tarkentaa iän mukaisella tarkastelulla. Iän ja sukupuolen yhdistelmät avaavat turvattomuuskokemusten luonteen hyvin ymmärrettävällä tavalla ja samalla paljastuu, keille turvattomuuskokemukset keskittyvät.

Täysin turvalliseksi liikkumisen omalla asuinalueellaan myöhään viikonloppuiltoina kokee nuorimista miehistä jopa 40 prosenttia ja vanhimmastakin ikäluokasta joka viides. Naisilla vastaava osuus vaihtelee ikäryhmittäin kymmenen prosentin molemmin puolin. Useissa miesten ikäluokissa kolmen vuoden aikana on tapahtunut pientä parannusta, mutta naisten kokema turvallisuus ei ole lisääntynyt. Turvattomuuskokemusten suunnasta katsottuna kaikkein heikoimmalta näyttää nuorten naisten ja tyttöjen tilanne. Yli kolmannes (37 %) alle 25-vuotiaista naisista kokee omalla alueella iltaisin liikkumisen turvattomaksi tai melko turvattomaksi. Ero nuoriin miehiin verrattuna on dramaattinen. Naisten kokema turvattomuus ei ole mitenkään katteetonta, tässä ikäryhmässä naisista joka neljäs (26 %) oli vuoden aikana kokenut väkivaltaa tai väkivallan uhkaa (katso kuvio 7 sivulla 8). Omalla asuinalueella tällaisia kokemuksia oli yhdellä kymmenestä naisesta.

Nuorten naisten turvattomuuskokemus ja riski joutua väkivallan kohteeksi ovat molemmat korkealla tasolla eli turvattomuuskokemukset ja uhrkokemukset menevät päällekkäin. Tämä tilanne koskee nuoria ihmisiä, joille itsenäinen kaupunkitilan käyttäminen on tärkeä osa aikuisuuteen kasvamisesta. Naisille erityinen uhka on seksuaalinen ahdistelu, joka nostaa naisten uhrilukuja. Toki nuoret miehet kokevat myös runsaasti väkivaltaa, mutta turvattomuutta ilmoittaa kyselyssä kokevansa selvästi alle kymmenen prosenttia.

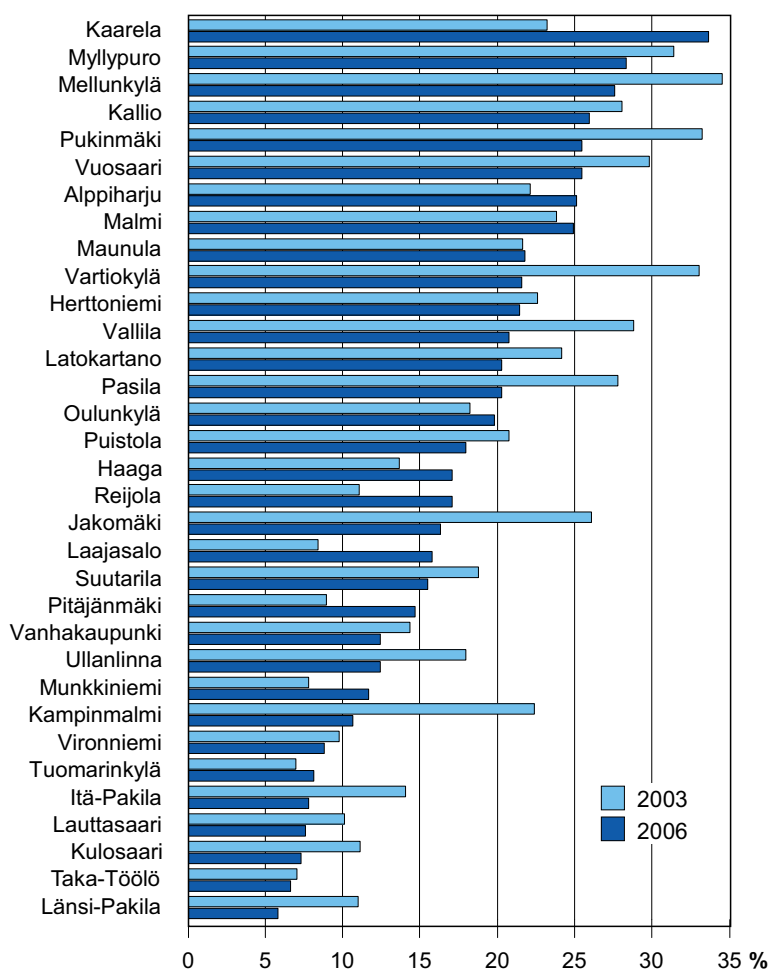
Vanhemmissa ikäryhmissä vaihtoehto 'en liiku iltaisin ulkona' ikään kuin 'syö' turvattomuuskokemuksesta. Mikäli tätä vaihtoehtoa ei olisi kyselyssä ollut, olisivat etenkin vanhimpien naisten turvattomuuskokemukset luultavasti olleet korkealla tasolla. Heillä ei nuorten lailla ole suurta halua ja tarvetta liikkua iltaisin, vaan ikäihmiset tyypillisesti liikkuvat ulkona päiväsaikaan. Vastausvaihtoehdon 'en uskalla käydä ulkona' valitsikin vain alle neljä prosenttia eläkeikäisistä naisista.

Suuret alueelliset erot turvattomuuskokemuksissa

Alueelliset erot oman alueen turvallisuuden kokemisessa havaittiin vuoden 2003 kyselyssä suuriksi: parhaan ja heikoimman peruspiirin ero turvattomuutta kokevien osuudessa oli lähes kuusinkertainen. Kolmen vuoden aikana tilanne on kehittynyt hieman myönteiseen suuntaan, vaikka parhaan ja heikoimman alueen ero on edelleen lähes kuusinkertainen. Vuonna 2003 kymmenen heikoimman peruspiirin tilanne on vähän parantunut. Kaikkiaan tilanne on kuitenkin muuttunut varsin vähän. Alueellisten erojen tasaisuutta mittaavan gini-kertoimen arvot ovat lähes ennallaan. Vuonna 2003 gini-kertoimen arvo oli 0.249 ja vuonna 2006 vain vähän alempi eli 0.237.

Myönteistä kehitystä on tapahtunut useassa peruspiirissä, joissa turvattomuutta koettiin vuonna 2003 keskimääräistä enemmän. Suurin heikennys puolestaan on tapahtunut Kaarelassa, jossa turvattomuutta kokevien osuus on lisääntynyt yli kymmenen prosenttiyksikköä. Aluepoliisin haastattelu toi esiin vanhat tutut ongelmat. Rauhattomuus keskittyy asemien ympäristöihin Kannelmäessä ja Malminkartanossa ja liittyy yleensä aina päihteen käyttöön. Alueen roskaisuus on myös merkittävää. Kuitenkaan mitään huonon kehityksen kierrettä ei aluepoliisin näkemyksen mukaan ole menossa /2/. Vaikka muutos on verrattain suuri, on kuitenkin mahdollista, että vastaajajoukkoon on sattunut enemmän tilanteeseen herkemmin reagoivia vastaajia kuin vuonna 2003. Olisi ilmeisen perusteltua kiinnittää enemmän huomiota Kaarelan alueen tilanteeseen myös kaupungin turvallisuustyössä. Poliisin toiminnassa Kaarela on jo kuulunut painopistealueisiin.

Kuvio 18. Turvattomuuskokemukset omalla asuinalueella myöhään perjantai- ja lauantai-iltaisin peruspiireittäin vuosina 2003 ja 2006 (sisältää vastausvaihtoehdot melko turvaton, turvaton, ei uskalla liikkua (%))

2) Kiitokset aluepoliisi Sanna Puntalle informatiivisesta haastattelusta.

Myös joillakin ns. hyvillä alueilla on tapahtunut heikentymistä. Kampinmalmin peruspiirissä on tapahtunut suurin yksittäinen tilanteen kohentuminen, jonka taustalla ilmeisesti vaikuttavat Helsingin poliisin alueella toteuttamat lukuisat turvallisuusprojektit.

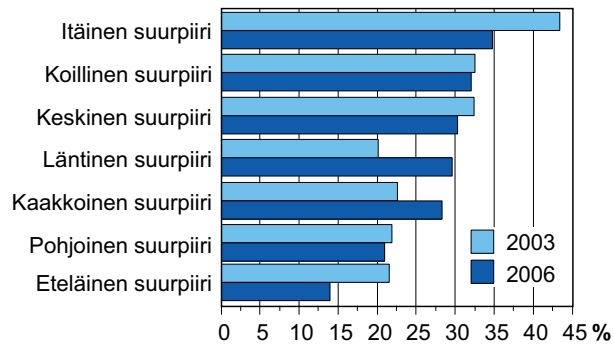
Koska turvattomuuden kokeminen on naisilla yleisempää, tarkastellaan seuraavassa vielä alueellista kuvaa suurpiireittäin pelkästään naisten vastausten osalta. Viidessä suurpiirissä (seitsemästä) noin kolmekymmentä prosenttia naisista kokee olonsa vähintään melko turvattomaksi viikonloppuiltaisin omalla asuinalueellaan.

Vuonna 2003 Itäisessä suurpiirissä vastaava osuus oli yli 40 prosenttia, mutta tilanne on siellä jonkin verran parantunut.

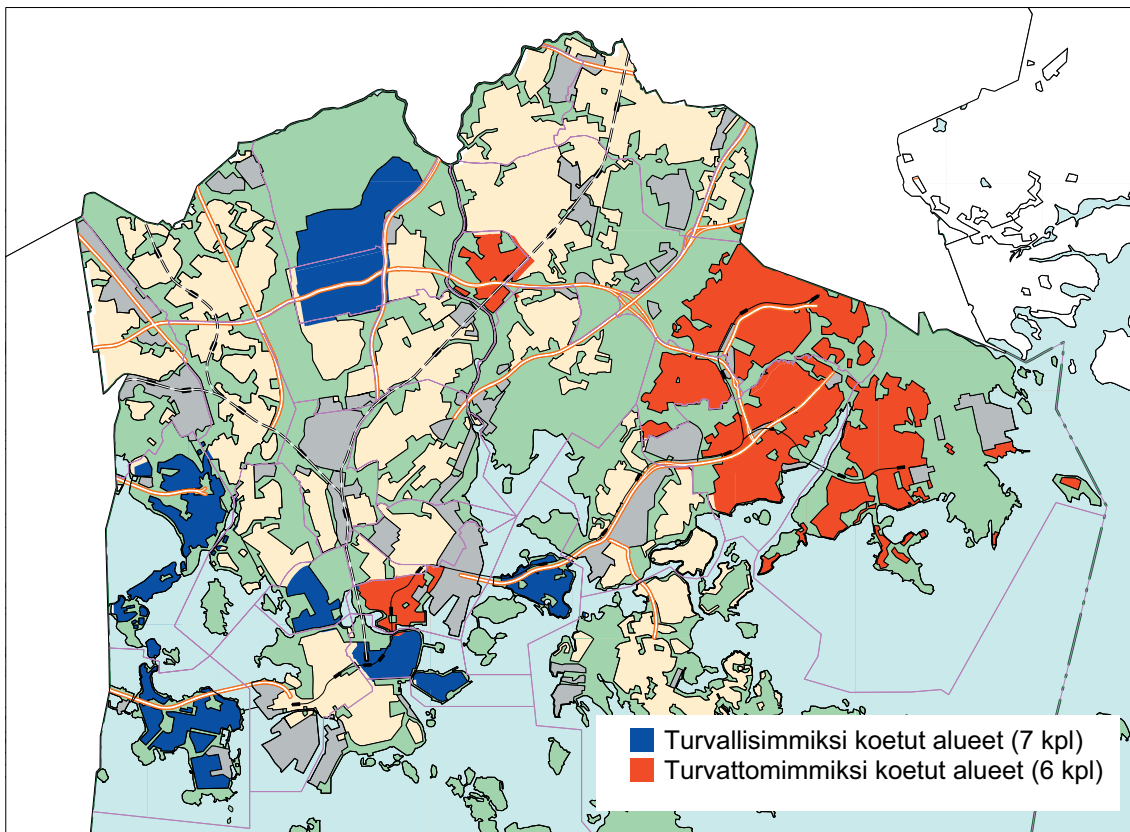
Koska nyt on käytettävissä kahden peräkkäisen kyselyn tulokset, voidaan niiden tuloksia tarkastella myös yhdessä. Vuosien 2003 ja 2006 kyselyiden tulokset on esitetty oheisessa kartassa siten, että punaisella on merkitty ne alueet, jotka molempina ajankohtina kuuluivat kymmenen turvallisuudeltaan heikoimmaksi koetun alueen joukkoon. Tällaisia peruspiirejä on kuusi ja vastaavasti molemmilla kerroilla kymmenen parhaimman alueen joukkoon kuuluvia peruspiirejä on seitsemän. Muut peruspiirit on esitetty vaalean keltaisina.

Näin laadittu kartta kuvaa asuinalueiden koetun turvallisuuden rakenteellista pysyvyyttä. Kartan sinisissä peruspiireissä turvattomuutta (vastausvaihtoehdot Turvaton, Melko turvaton, En uskalla liikkua) kokevien osuus on yhdeksän prosenttia ja punaisilla alueilla 28 prosenttia. Peruspiirien ver-

Kuvio 19. Naisten asuinalueellaan kokema turvattomuus viikonloppuiltaisin suurpiireittäin vuosina 2003 ja 2006 (%) (sisältää vastausvaihtoehdot: melko turvaton, turvaton ja ei uskalla käydä ulkona)

Kartta 1. Koettu turvattomuus omalla asuinalueella vuosina 2003 ja 2006 peruspiireittäin (molempina ajankohtina kymmenen turvallisimman ja kymmenen turvattomimman joukkoon kuuluneet alueet)

tailussa ei pieniin eroihin pidä kiinnittää huomiota, mutta näiden alueiden väliset erot ovat niin suuret, että se merkitsee myös arkipäivän todellisuudessa on tuntuja eroja.

Sen lisäksi, että turvattomuutta kokevien osuus on kartan punaisilla alueilla suurempi, ovat turvattomuuskokemukset myös luonteeltaan erilaisia kuin sinisillä alueilla. Vuoden 2003 aineistosta tehtiin erillistarkastelu avovastauksista, joilla vastaajat nimesivät turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä. Alueilla, joissa turvattomuuskokemukset olivat harvinaisempia, nimettiin syiksi useammin esimerkiksi pimeys, pelottavuus, syrjäisyys ja nuorison kokoontuminen. Turvattomammiksi koetuilla alueilla syyt olivat konkreettisempia, kuten uhkaava käyttäytyminen, väkivallan uhka ja häiriköinti (Tuominen 2005). http://www.hel2.fi/tietokeskus/kvartti/2005/3/Turvattomuuskokemuksissa_myos_laadullisia_eroja.pdf

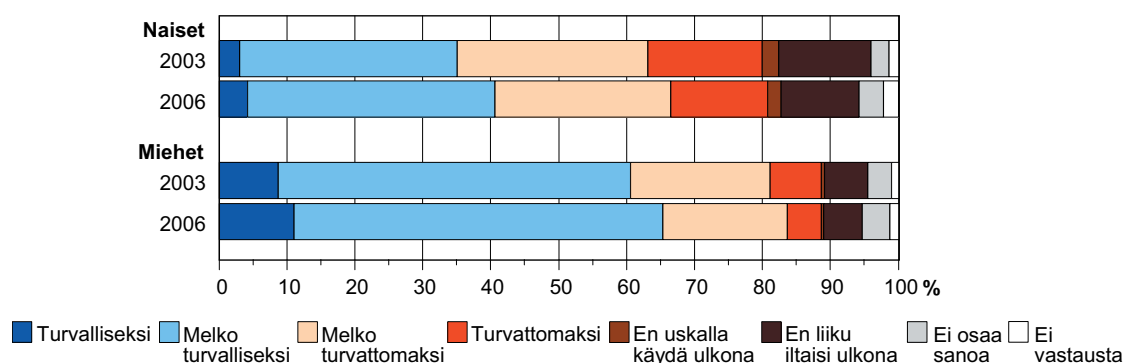
Asuinalueen viihtyisyyttä voivat häiritä monet muutkin asiat kuin turvattomuus. Vuoden 2003 tutkimuksen tapaan annettiin vastaajille myös tällä kertaa seitsemäntoista asian lista mahdollisista asuinalueen huolenaiheista. Näiden valossa asuinalueiden kehitys on menossa hyvään suuntaan, sillä kolmentoista kysytyn asian suhteen tilanne nähtiin vähemmän huolestuttavana kuin vuonna 2003 ja vain neljässä näkymät ovat synkentyneet. Nämä neljä eli ravintoloiden pitkät aukioloajat, alkoholin juominen yleisellä paikalla, ympäristön epäsiisteys ja ilkeiltä liittyvät suurelta osin alkoholin kulutuksen kasvuun.

Turvallisesti kaupungilla

Oman asuinalueen turvallisuuden lisäksi vastaajilta kysyttiin, miten turvallisesti he kokevat liikkumisen Helsingin keskustassa. Viikonloppuiltaisin kaupungin keskusta näyttää miehille ja naisille sangen erilaiselta. Enemmistö miehistä (65 %) liikkuu Helsingin yöelämässä melko turvallisesti mielin, mutta naisista vain 40 prosenttia. Yhtä moni nainen vastasi kokevansa keskustassa liikkumisen vähintään melko turvattomaksi viikonloppuiltaisin. Täysin turvallisesti keskustassa liikkumisen koki alle viisi prosenttia naisista.

Vuoteen 2003 verrattuna tilanne on kuitenkin jonkin verran parantunut ja ilahduttavasti myös naisten kokemana. Asuinalueiden koettu turvallisuus ei ollut sitä vastoin kohentunut naisten osalta. Keskustan koettu turvallisuus näyttääkin vertautuvan koko Helsingin katuturvallisuuden kehitysarvioon (kuvio 10), jossa oli suurin myönteinen muutos vuoteen 2003 verrattuna.

Kuvio 20. Koettu turvallisuus Helsingin keskustassa myöhään viikonloppuiltaisin vuosina 2003 ja 2006 (%)

Koska turvattomuuskokemuksen keskittyvät voimakkaasti naisille, katsomme vielä heidän tilannettaan iän mukaisena kuvauksena (kuvio 21).

Nuorimmassa ikäluokassa edelleen hieman yli puolet naisista kokee keskustassa iltaisin liikkumisen turvattomaksi, eikä tilanne ole kolmen vuoden aikana muuttunut. Muutos paikantuu 25–44 -vuotiaisiin ja vanhimpaan ikäluokkaan. Eläkeikäisistä merkittävä osa (43 %) oli valinnut vaihtoehdon 'En liiku iltaisin ulkona'.

Pankkiautomaatin käyttöä piti turvallisena (vähintään melko turvallisena) 82 prosenttia vastaajista – miehistä 87 prosenttia ja naisista 78 prosenttia. Tähän kysymykseen ei liittynyt mitään vuorokauden aikaa koskevaa täsmennystä, joten tulos vastaa muita turvallisuuskokemuksia päiväaikaan. Täsmentämällä kysymys koskemaan ilta-aikaa, saataisiin ehkä parempi indikaattori katuryöstön kohteeksi joutumisen pelosta.

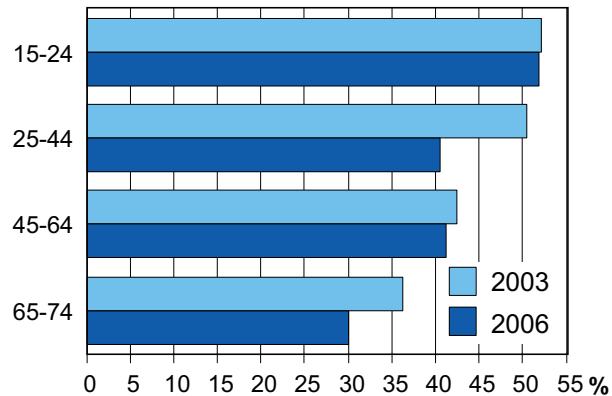
Joukkoliikenne alamässä

Helsingin kokoisessa kaupungissa joukkoliikenteen sosiaalisen turvallisuuden taso on kolmas keskeinen kaupunkiturvallisuuden osatekijä – oman asuinalueen ja kaupungin keskustan lisäksi. Julkisen liikenteen vaihtoehtoja ovat kevyen liikenteen ohella yksityisauto ja taksi. Joukkoliikenteen koettu turvallisuus on kriittinen kysymys muun muassa kulkutapajakautuman kehityksen ja joukkoliikenteen kehittämisedellytysten kannalta. Joukkoliikennevälineiden turvallisuutta koskevat kysymykset oli muotoiltu koskemaan myöhäistä ilta-aikaa.

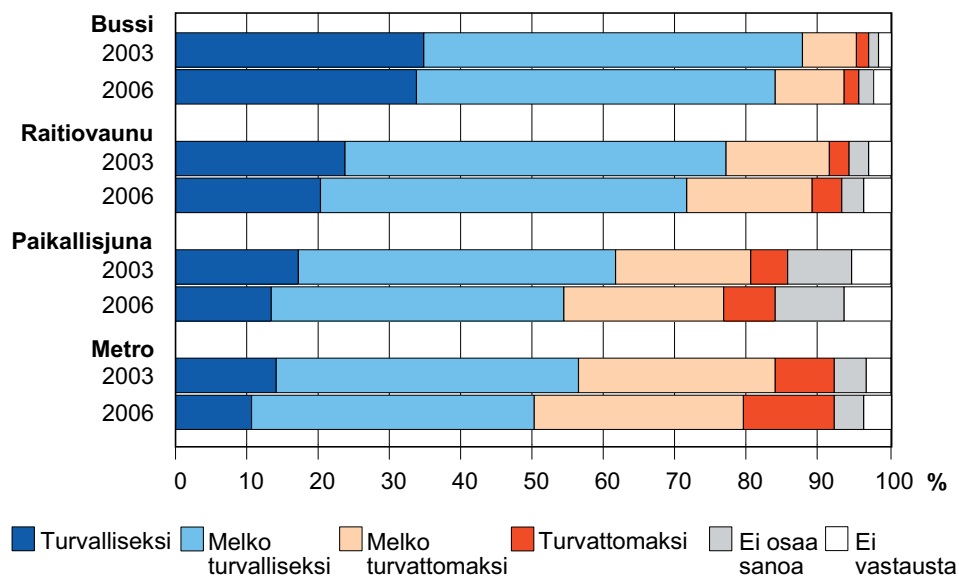
Toisin kuin muilla turvallisuuden osa-alueilla joukkoliikenteen koettu turvallisuus on heikentynyt vuoteen 2003 verrattuna. Muutos koskee kaikkia julkisia liikennevälineitä, mikä vahvistaa tuloksen merkitystä sekä luotettavuusmielessä että kaupunkikehityksen ilmiönä. Eri välineiden järjestys turvallisuusluottavuudella ei ole muuttunut, vaan edelleen bussi ja raitiovaunu koetaan turvallisimmiksi ja paikallisjuna ja metro vähemmän turvallisiksi.

Paikallisjuna ja metro ovat selvimmin vain työmatkaliikenteen välineitä ja merkittävä osa vastaajista ei käytä niitä iltaisin. Koska näitä vastaajia oli paikallisjunaa koskevassa kysymyksessä lähes 30 prosenttia ja metron yhteydessä yli 20 prosenttia, esitetään tulokset seuraavassa ilman näitä vastausvaihtoehtoja. Näin kuvaus rajautuu niihin vastaajiin, jotka käyttävät kyseisiä liikennevälineitä myös iltaisin.

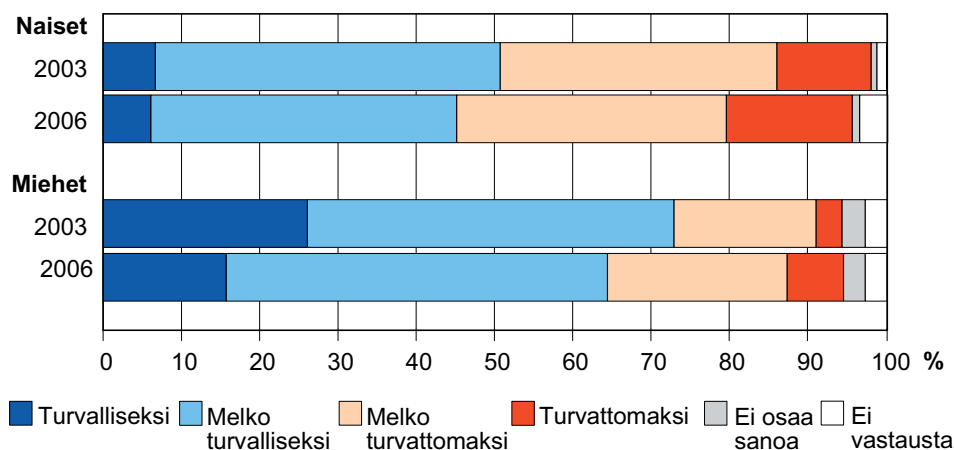
Kuvio 21. Naisten kokema turvattomuus ikäryhmän mukaan Helsingin keskustassa viikonloppuillalaisin vuosina 2003 ja 2006 (% , sisältää vastausvaihtoehdot melko turvaton, turvaton ja ei uskalla käydä ulkona)

Kuvio 22. Joukkoliikenteen koettu turvallisuus iltaisin vuosina 2003 ja 2006 (%)

Kuvio 23. Metron koettu turvallisuus iltaisin Kaakkoisessa ja Itäisessä suurpiirissä vuosina 2003 ja 2006 (%)

Metrossa iltaisin liikkuvista 42 prosenttia koki jonkinasteista turvattomuutta, kolme vuotta aikaisemmin vastaava osuus oli 36 prosenttia. Vastausvaihtoehdon 'Turvaton' valinneiden suhteellinen osuus on kasvanut voimakkaasti. Muissa liikennevälineissä muutoksen suunta on sama hieman alemmalla turvattomuuden kokemisen tasolla.

Metron osalta tulosta on syytä edelleen täsmentää siten, että keskitytään niihin vastaajiin, joille metro on ainoa julkisen liikenteen vaihtoehto. Esimerkiksi kantakaupungin alueella liikuttaessa metron vaihtoehtoja ovat bussit ja raitiovaunut, mutta Kaakkoisen ja Itäisen suurpiirin asukkailla ei näitä mahdollisuuksia ole. On myös arveltu, että niillä jotka eivät metroa käytä, saattaa olla perusteettomia ennakkoluuloja sitä kohtaan. Siksi on hyvä rajata tarkastelu niihin, joilla ei metron ohella ole muita julkisen liikenteen vaihtoehtoja käytettävissään.

Näiden suurpiirien naisvastaajista puolet koki vuonna 2006 metron käyttämisen iltaisin turvattomaksi tai melko turvattomaksi. Miesten kokemus on kuitenkin kolmen vuoden aikana muuttunut nopeammin turvattomaan suuntaan. Vuonna 2003 runsas viidennes miehistä koki jonkinasteista turvattomuutta, mutta vuonna 2006 heitä oli 30 prosenttia.

Julkisen liikenteen koetun turvallisuustason heikkeneminen on yllättävää, kun otetaan huomioon, että samaan aikaan kaupunkilaisten yleinen turvallisuuden tunne on pysynyt ennallaan tai jopa hieman kohentunut. Huhtikuussa vuonna 2004 metrossa tapahtui niin sanottu kirvesurma, joka varmasti vaikutti turvallisuuden kokemiseen jonkin aikaa, mutta vaikutuksen kestoa ei ole mahdollista arvioida.

Toisaalta joukkoliikenteen sosiaaliseen turvallisuuteen on viime vuosina alettu kiinnittää huomiota. Liikenne- ja viestintäministeriön Joukkoliikenteen tutkimusohjelman puitteissa toteutettiin vuonna 2005 tutkimus joukkoliikenteen turvallisuudesta pääkaupunkiseudulla. Myös tässä tutkimuksessa todettiin turvallisuuden heikentyneen vuoteen 2002 verrattuna.

Monipuolisesta tutkimuksesta nousee alkoholin juominen ja häiriköinti joukkoliikennevälineissä selvästi esiin turvattomuuden aiheuttajina. 47 prosenttia matkustajista oli joutunut häiriköinnin kohteeksi vuoden aikana. Myös lähijunien henkilökuntaan kohdistunut väkivalta oli lisääntynyt. Turvattomuuden arvioidaan vähentävän joukkoliikenteen käyttöä, kuormittavan henkilökuntaa ja aiheuttavan erilaisina kustannuksina ja tulonmenetyksinä varovaisestikin arvioituna useiden miljoonien eurojen vuosikustannukset joukkoliikennejärjestelmälle..." (Turvallisuuden merkitys pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä s. 14–15).

Helsingiläiset ja poliisi

Lopuksi tarkastellaan vielä lyhyesti helsinkiläisten suhtautumista poliisiin ja tyytyväisyyttä poliisin tarjoamiin palveluihin. Vuoteen 2003 verrattuna tilanne on pysynyt hyvin samantapaisena, ja tässä katsauksessa tehdään vain yhteenveto muutoksista.

Poliisipalvelujen kirjo on laaja. Useimmiten helsinkiläiset ovat tekemisissä poliisin kanssa erilaisiin lupiin liittyen kuten passi- ja ajokorttiasiat. Poliisin erityispalvelualueen muodostavat kuitenkin turvallisuuteen ja rikoksiin liittyvät palvelut ja niitä kaupunkilaiset pitävät hyvin tärkeinä. 92 prosenttia vastaajista piti erittäin tärkeänä hälytyspartion nopeaa saapumista. Noin puolet vastaajista piti myös erittäin tärkeänä sekä rikosten nopeaa selvittämistä (53 prosenttia) että poliisipartioiden näkyvyyttä (47 prosenttia). Poliisin toiminta kokonaisuutena sai kouluarvosanan 7.9, joka oli hieman korkeampi kuin kolme vuotta aikaisemmin (7,7). Myös luottamus poliisiin ("Miten paljon luotatte Helsingin poliisiin?") on korkealla tasolla. 86 prosenttia vastaajista sanoi luottavansa Helsingin poliisiin erittäin tai melko paljon ja tämäkin osuus on hieman noussut vuodesta 2003.

Monista kyselyistä on käynyt selväksi, että kansalaiset pitävät poliisin jalkautunutta partiointia parhaana turvallisuuden takeena. Helsingiläisistä 46 prosenttia oli nähnyt poliisin partioiden omalla asuinalueellaan viikoittain tai useammin. Tämä luku on hieman alempi kuin vuonna 2003 (51 %). Tästä huolimatta arviot poliisin onnistumisesta rikollisuuden ehkäisemisessä asuinalueilla olivat hieman parantuneet. Puolet vastaajista (51 %) arvioi poliisin onnistuneen erittäin tai melko hyvin ja vuonna 2003 vastaavasti 48 prosenttia.

Näin tutkittiin

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat 15–74 -vuotiaat helsinkiläiset. Tietokeskus poimi heistä otoksen elokuussa 2006 siten, että jokaisesta peruspiiristä otettiin yhtä monta vastaajaa riippumatta peruspiirin koosta. Näin turvattiin se, että pienimmästäkin peruspiiristä saatiin riittävästi vastaajia, jotta tuloksia voidaan tarkastella peruspiireittäin. Tämän tutkimuksen tulokset on esitetty suomen- ja ruotsinkielisistä vastaajista samalla tavoin kuin vuonna 2003. Muunkielisiä helsinkiläisiä koskevat tulokset raportoidaan erikseen.

Kysely on toteutettu samaa lomaketta käyttäen ja muutoinkin mahdollisimman tarkoin samalla tavalla kuin vuoden 2003 kysely. Vastaanottajat saivat lomakkeen postitse varustettuna saatteella, jonka allekirjoittajina olivat Helsingin kaupunginjohtaja ja Helsingin poliisilaitoksen poliisipäällikkö. Viikon päästä vastaanottajille lähetettiin muistutus-/kiitoskortti ja kuukauden kuluttua karhulomake niille, jotka eivät olleet siihen mennessä vastanneet. Kyselyjä lähetettiin 5016 ja hyväksytyjä vastauksia kertyi 3402. Suomen- ja ruotsinkielisten vastaajien vastausprosentiksi tuli näin ollen 68, mikä on selvästi vastaavanlaisia yhteiskunnallisia kyselyjä korkeampi. Tulosten hyvä vastaavuus verrattuna vuoden 2003 kyselyyn osoittaa myös, että aineiston kerääminen onnistui hyvin. Ja helsinkiläiset ovat myös selvästi kiinnostuneita turvallisuutta koskevista kysymyksistä.

Koska otos poimittiin yhtä suurena kustakin peruspiiristä ja peruspiirit ovat eri kokoisia, ei aineistoa voi sellaisenaan käyttää koko Helsinkiä kuvaavien lukujen laskemiseen. Koko kaupunkia ja kaikkia helsinkiläisiä kuvaavat luvut on saatu painottamalla aineisto. Painokertoimet laskettiin aineistoon osittamalla se jälkikäteen peruspiirin, kahden ikäluokan (15–44 ja 35–74) ja sukupuolen mukaan. Painotus korjaa samalla myös muita näytteen vinoutumia.